

10.10.2025 kontrolliaht nr 12.2-4/4 riigihanke teostamise kontrollimise kohta Põlva Vallavalitsuses

Kontrollimise alus:	Rahandusministeeriumi 20.11.2024 kiri nr 12.2-4/10-1
Hankija nimi:	Põlva Vallavalitsus
Hankija registrikood:	75038581
Hankija õiguslik vorm:	kohaliku omavalitsuse üksus
Hankija esindusõiguslik isik:	Martti Rõigas, vallavanem
Kontrolliperiood:	10.10.2023-30.11.2023

1. Kontrollimise eesmärk ja ulatus

- 1.1. Kontrollimisele kuulus Põlva Vallavalitsus (edaspidi *hankija*) poolt avatud hankemenetlusena korraldatud riigihange „Põlva valla sõiduaudote kasutusrent“ (viitenumber 270790) (edaspidi *riigihange*).
- 1.2. Kontrollimise eesmärgiks oli anda hinnang, kas hankija on riigihanke korraldamisel riigihanke alusdokumentides sätestanud RHS §-st 77 lg 6¹ ja lg 7¹ ning Keskkonnaministri 16.02.2023 määruse nr 6 „Hankelingu esemeks oleva maanteeõiduki kohta riigihanke alusdokumentides kehtestatud keskkonnahoidlikud kriteeriumid ja tingimused“ (RT I, 21.02.2023, 5) (edaspidi *määrus*) alusel kohustuslikke keskkonnahoidlikke kriteeriume ja nõudeid, sealhulgas lisanud keskkonnahoidlikke kriteeriume tehnilisse kirjeldusse, vastavus-, hindamis-, kvalifitseerimis- ja/või lepingutingimustesse.
- 1.3. Järelevalvemenetluses kontrollitakse üksnes hankija tegevuse õiguspärasust. Rahandusministeeriumi poolt läbiviidav järelevalvemenetlus ei hõlma hankija tegevuse otstarbekuse kontrollimist ega tema otsuste ja toimingute tulemuslikkuse hindamist (RHS § 203 lg 3).
- 1.4. Rahandusministeeriumil on õigus anda soovitusi ja juhiseid RHS-i paremaks järgimiseks ja rikkumiste ärahoidmiseks. Soovitused ja juhised võivad sisalduda järelevalvemenetlust lõpetavas dokumendis (RHS § 210), sh valimipõhises järelevalvemenetluses koostatavas kontrolliahtis (RHS § 205 lg 4 p 3).
- 1.5. RHS-is sätestatud korrast kinnipidamist on kontrollitud riigihangete registris (edaspidi eRHR) avaldatud andmete ning hankija poolt antud selgituste alusel.
- 1.6. Kontrolliahti projekt edastati hankijale tutvumiseks ja vastuväidete esitamiseks 12.09.2025 a. Hankija ei esitanud omapoolset seisukohta kontrolliahti projektile, mistõttu arvestame, et hankija on projektiga tutvunud ning nõustus kontrolliahti projektis tehtud märkuste, tähelepanekutega ja soovistega.

2. Kokkuvõte järelevalvemenetluse tulemustest

Kuigi hankija rakendas määruse § 6 lg-s 1 sätestatud keskkonnahoidlikke kriteeriume, võttes maanteeõidukite hankimisel arvesse hangitava maanteeõiduki kogu kasutusega hõlmavat energiatarbimist, s.t kütusekulu, ei olnud see piisav tagamaks määruses nr 6 ning selle lisas M2- ja M3-kategooria maanteeõidukitele sätestatud kohustuslikke keskkonnahoidlike tingimuste, so keskkonnahoidlike maanteeõidukite heite piirmäärade ja hankimise sihtmäärade järgmist.

3. Hanke alusdokumentides keskkonnahoidlike kriteeriumite kasutamise kontrollimine

3.1. Määruse kohaldumine riigihanke korraldamisele

RHS § 2 lg 2 kohaselt tuleb riigihangete planeerimisel ning korraldamisel arvestada muu hulgas keskkonnahoidlike lahendustega. Kui hankelingu esemeks on maantesõiduk, siis vastavalt RHS § 77 lg-le 6 peavad riigihanke alusdokumendid (edaspidi *RHAD*) sisaldama tingimusi, mis arvestavad sõiduki kogu kasutusega hõlmavate energia- ja keskkonnamõjudega. RHS § 77 lg-s 6 sätestatud kohustuse täpsustamiseks on RHS § 77 lg-s 7¹ ette nähtud volitusnorm valdkonna eest vastutavale ministrile kehtestada määrusega maantesõidukite riigihanke menetlustes kohustuslikud keskkonnahoidlikud kriteeriumid ja tingimused. 24.02.2023 jõustus 16.02.2023 vastu võetud ja Riigi Teatajas 21.02.2024 avaldatud keskkonnaministri määrus nr 6 „Hankelingu esemeks oleva maantee-sõiduki kohta riigihanke alusdokumentides kehtestatavad keskkonnahoidlikud kriteeriumid ja tingimused“ (RT I, 21.02.2023, 5) (edaspidi ka: määrus).

Määruse nõuded on hankijatele kohustuslikud 24.02.2023 ja hiljem alanud riigihanke menetlustes (vt ka määruse § 8). Normitehnilisest märkusest nähtub, et määrusega on siseriiklikku õigusesse üle võetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2019/1161, millega on muudetud direktiivi 2009/33/EÜ keskkonnamõjude ja energiatõhusate maantesõidukite edendamise kohta (ELT L 188, 12.7.2019, lk 116–130). Määruse reguleerimisala on avatud §-s 1 ja sellest tulenevalt kohaldatakse selles määruses sätestatud mh maantesõidukite ostmisele.

Põlva Vallavalitsus, registrikood 75038581, on kohaliku omavalitsuse üksus ning seega käsitatav avaliku sektori hankijana RHS § 5 lg 2 p 2 tähenduses. 10.10.2023 eRHR-is avaldatud hanketeatega alustas hankija asjade hankelingu sõlmimiseks avatud hankemenetlust riigihankes „Põlva valla sõiduautoade kasutusrent“ (viitenumber 270790). Hanketeates märkis hankija hankelingu esemeks 8 universaalkerega sõidukit sotsiaalteenuse osutamiseks.

3.2. Määrusest tulenevad keskkonnahoidlikud nõuded

Määruse § 6 lg 1 kohaselt peab hankija maantesõidukite riigihangete puhul võtma arvesse hangitava maantesõiduki või teenuse kogu kasutusega hõlmavat energia- ja keskkonnamõju, sealhulgas energiatarbimist ning CO₂ ja saasteainete heidet. Määruse § 6 lg 2 kohaselt peab hankija kehtestama keskkonnahoidlikud tingimused riigihanke alusdokumentides ja sätestama nende kohta nõuded.

Täiendavalt peab hankija vastavalt määruse § 6 lg-le 4 tagama määruse lisas sätestatud keskkonnahoidlike maantesõidukite hankimise osakaalu sihtarvude täitmise selle perioodi sihtarvude järgi, mis kehtivad riigihanke menetluse alustamisel.

Määruse § 6 lg 5 p-s 2 on sätestatud, et kohustuslikke sihtmäärasid rakendatakse hangetele, kui hangitakse üle 4 M₁-, M₂-, või N₁-kategooria sõiduki või samaväärse mahuga teenust. [Keskkonnahoidlikuma maantesõiduki hankimise juhises](#) on selgitatud, et keskkonnahoidlike maantesõidukite arvestust hakatakse pidama pärast seda hanget, mille läbiviimisel ületatakse määruse § 6 lg-s 5 sätestatud hangitavate sõidukite arvu. Keskkonnahoidlikkuse määr kehtib selle perioodi kohta tervikuna, millesse hange jääb, st praegu tuleks lähtuda nendest sihtmääradest, mis kehtivad kuni 2025. a lõpuni. Hanked summeeritakse üle perioodi.

See tähendab, et hankides perioodil 2. august 2021 kuni 31. detsember 2025 rohkem kui 4 M₁-, M₂-, või N₁-kategooria sõidukit, peab hankija tagama, et hangitavatest sõidukitest vähemalt 23,1% oleks määruse tähenduses keskkonnahoidlikud.

Määruse § 3 p 1 kohaselt käsitatakse M₁-, M₂- või N₁-kategooria sõidukit keskkonnahoidliku kergsõidukina, kui selle maksimaalne summutist väljuv CO₂-heide ei ületa 50 g/km ning tegelikus liikluses tekkivad õhusaasteainete heited on 80% heite piirnormidest

3.3. Hankija kehtestatud keskkonnahoidlikud kriteeriumid

Riigihanke tehnilises kirjelduses on välja toodud, et hankelepingu esemeks 8 M₁ või N₁ kategooria sõiduki kasutusrent. Tehnilises kirjelduses on sätestatud järgnevad nõuded:

„3.1 Euroopa Liidu heitgaasi normidele vastav bensiini-, diisel- või hübriidmootor.“

„3.3 Keskmise kütusekulu (WLTP) mitte üle 6,0 liitri/100 km.“

Hankija ei ole tehnilises kirjelduses ega teistes riigihanke alusdokumentides sätestanud määruse § 6 lg 5 p-le 2 ja § 3 p-le 1 vastavaid nõudeid, st hankija pole kehtestanud nõudeid, mille kohaselt vähemalt 23,1% hangitavatest sõidukitest oleksid keskkonnahoidlikud ehk mille maksimaalne summutist väljuv CO₂-heide ei ületa 50 g/km ning tegelikus liikluses tekkivad õhusaasteainete heited on 80% heite piirnormidest.

Keskkonnahoidlikud tingimused tuleb lisada koos sõidukile esitatavate teiste nõuetega tehnilisse kirjeldusse / pakkumuse vastavustingimusse. Hankijal on seejuures õigus lisada täiendavalt keskkonnahoidlikke valikkriteeriume või anda hindamiskriteeriumide kaudu pakkumustele väärtuspunkte, kui pakkuja pakub minimaalsest nõudest keskkonnahoidlikumat lahendust või keskkonnahoidlikke maantesõidukeid pakutakse rohkem minimaalsest nõudest, kuid see ei asenda miinimumnõuete kehtestamist tehnilises kirjelduses / vastavustingimustes.

Hankija on järelevalvemenetluses mh selgitanud: „/.../Hankija eeldas, et talle pakutakse turul juba olemasolevaid maantesõidukeid ja nende tootmisel on arvestatud Euroopa Parlamendi ja Nõukogu 20.06.2019 direktiivi (EL) 2019/1161 keskkonnahoidlike tingimustega. Hankija korraldas sõidukite hankimiseks keskkonnahoidliku hanke viitenumbriga 268126. Hankele ei laekunud ühtegi pakkumust. Ka kordushankele viitenumbriga 269494 ei laekunud pakkumusi. Hankija avaldas 10.10.23 kolmanda hanke, viitenumbriga 270790. Arvestades kahte varasemat ebaõnnestunud hanget, jälgides turusituatsiooni, pakkujate huvi hanke vastu ning vältimaks olukorda, et ka kolmandale hankele ei laeku pakkumusi, otsustas hankija teha hanke tingimustes hanke käigus järeleandmisi ja muuta hanke tingimusi paindlikumaks. /.../ Veelkord täpsustades - hankija ei ole hanketingimustes hübriidautode hankimist kuidagi välistanud, vaid on jätnud endale laiema valikuvõimaluse, et turult kiiresti midagigi saada ja sotsiaalteenust vajalikul määral pakkuda. Hankija kaalutlust mõjutas ka teadmine, et Keskkonnaministri 16.02.2023 määrus nr 6 sätestab keskkonnahoidlike maantesõidukite hankimise sihtmäärad lepingutega hõlmatud sõidukite koguarvust ja ei täpsusta, mis järjekorras keskkonnahoidlikke sõidukeid hangitakse. Näiteks võib hankida korraga 8 vähem keskkonnahoidlikku sõidukit ja järgmises hankes 3 sõidukit keskkonnahoidlikult (Euroopa direktiivile vastavalt) kas siis sõidukite turul hangete vahel toimunud muutuste tõttu või hangitakse sõidukeid hankest 270790 erinevatel tehnilistel tingimustel, mis võimaldab hankida turul saadaolevaid keskkonnahoidlikke sõidukeid. Ehk siis määruuses sätestatud nõude täitmine (23,1 % lepingutega hõlmatud sõidukite koguarvust on keskkonnahoidlikud) on võimalik järgmise sõidukite hankega.“

Rahandusministeerium tutvus riigihangete registris avaldatud Põlva Vallavalitsuse riigihangetega perioodil 02.08.2021-12.09.2025 ega tuvastanud ühtegi riigihanget, millega

Põlva Vallavalitsus hangiks maanteeõidukeid ning saavutaks määruses perioodiks 02.08.2021-31.12.2025 toodud sihttaseme.

4. Tähelepanekud ja soovitused

Palume hankijal edaspidi maanteeõidukite ja vastavate teenuste hankimisel rakendada riigihanke tehnilises kirjelduses / vastavustingimustes määrusest nr 6 tulenevaid nõudeid. Keskkonnahoidlike nõuete kehtestamisel palume märkida ka riigihangete registris riigihanke lisaandmetes, et kasutusel on keskkonnahoidlikud aspektid. Keskkonnahoidlikke riigihankesid käsitlevate juhendmaterjalidega tutvumiseks soovitame hankijal külastada Kliimaministeeriumi veebilehel asuvat keskkonnahoidlike riigihangete rubriiki.

5. Järeldused

- 5.1. Hankija ei ole riigihanke ettevalmistamisel ja läbiviimisel arvestanud määrusest nr 6 tulenevate kohustuslike keskkonnahoidlike kriteeriumidega, sest riigihanke tehnilises kirjelduses ega vastavustingimustes ei olnud kehtestatud kohustuslikke miinimumnõudeid maanteeõidukitele tagamaks määruses nr 6 ettenähtud heite piirmäärade ja hankimise sihtmäärade järgmist.
- 5.2. Eksimuste vältimiseks ja hankepraktika edasiarendamiseks on hankija asutuses riigihangete korraldamisega tegelevatel isikutel kasulik perioodiliselt tutvuda nii Rahandusministeeriumi kui ka Kliimaministeeriumi veebilehel avaldatud (keskkonnahoidlike) riigihanke juhendite, analüüsidega ja vastustega korduma kippuvatele küsimustele ning osaleda riigihangete alastel koolitustel.
- 5.3. eRHR-i puudutavates küsimustes abistab hankijat Riigi Tugiteenuste Keskuse koosseisus tegutsev registri kasutajatugi (tel. 611 3693, E-R kell 9:00–12:00; 13:00–15:00; e-post register@riigihanked.riik.ee).

(allkirjastatud digitaalselt)

Estella Põllu
riigihangete valdkonna juht
riigi osaluspoliitika ja riigihangete osakond

Järelevalvetoiminguid teostanud ametnik:

(allkirjastatud digitaalselt)

Hendrik Kull
jurist
riigi osaluspoliitika ja riigihangete osakond